

שער תוכן עניינים

1. התמודדות הורים עם מות ילדיהם
עמ' 1
2. חנוך לוין
עמ' 4
3. המחזה אשכבה וההתמודדות שלו עם נושא אבל ושכול של הורים את ילדיהם
עמ' 7
4. ביבליוגרפיה
עמ' 10

1. התמודדות הורים עם מות ילדיהם

מערכת הקשרים בין הורים לבין ילדים ובין ילדים לבין הוריהם מהווה את הבסיס להתקשרויות האנושיות. מוות של ילד מזעזע את המרקם המורכב של הקשרים הרגשיים הללו, אך הייצוג של הילד נשמר גם לאחר מותו ולעיתים אף מתחזק. (בר-טור & מלקינסון, 2005). עמוד? אובדן של בן משפחה קרוב, כגון בן זוג או ילד, נתפס כאירוע המלחיץ ביותר בחיים ועלול לגרום לשנים של צער. הלם, קהות חושים ואי אמון הם התגובות הראשוניות והנורמליות של השכול. ככל שהאובדן הוא יותר בטרם עת ולא צפוי, כך תהיה תגובתו של האדם השכול טראומטית יותר. בני אדם שיש להם מוקד שליטה חיצוני והמתנסים באובדן לא צפוי, מהווים קבוצת סיכון שתסבול הכי הרבה ותתאושש אחרונה. הרגשת אשמה נתגלתה כתגובה רגשית שכיחה אצל הורים שכולים (לנדאו, 1998). עמוד?

כמו כן, המפגש האישי עם המוות ובעיקר חווית מותו של אדם קרוב מערערים את המבנה התוך אישי והבין אישי של אלה שהיו שותפים לחייו של המת. התגובה לאבדן טומנת בחובה יסודות קוגניטיביים, רגשיים, התנהגותיים ופיזיולוגיים שתכליתם לסייע למתאבל לעכל את עובדת המוות, להתארגן לחיים בלי המת ולהשיב את האיזון האישי-רגשי שלהם (סקה, 2012). עמוד?

במחקר שבוצע על מנת לבחון את השכיחות של דפוסי אבל בקרב הורים שכולים שאיבדו את בנם או בתם במהלך שירותם הצבאי, ואת הקשר של דפוסי אבל שונים למצוקה נפשית ולהסתגלות פסיכו-סוציאלית- נמצא כי תגובת אבל מתמשך והעדר תגובת אבל הם דפוסי התגובות הנפוצים ביותר, כשליש כל אחד. העדר תגובת אבל ותגובה מושהית היו כרוכות בקשיי הסתגלות פסיכו-סוציאלית יותר מאשר תגובת אבל מתמשך. עוד נמצא שרמת השכלה, אמונה דתית ונסיבות האסון היו קשורים לסוג תגובת אבל. (גינזברג, גירון וסולומון, 2002). עמוד?

אין כל ספק בכך שמותו של ילד בכל גיל הוא טראומטי, עמוק, קשה ומהווה חוויה כואבת. השכול הוא אירוע מלחיץ ונוראי בכל פעם שהוא מתרחש ועם זאת המחקרים ממשיכים לספק ראיות לכך שהמתח הגדול ביותר ולעיתים קרובות המתמשך ביותר, מתרחש אצל הורים אשר חוו מוות של ילד. תהליך ההריון, הלידה וגידול צאצאים משותף לכמעט כל בעלי החיים. החוויה האנושית בתהליך זה, לעומת זאת, מוסיפה אלמנטים רבים של הבנייה פסיכולוגית, חברתית ומשמעותית. בשלבים שונים במעגל החיים, גברים ונשים מתייחסים לתפקידי ההורות כתפקידים מרכזיים בקיומם. מהקשרים שנוצרו בתוך המשפחה, הקשר בין הורה לילד לא רק חזק במיוחד אלא גם חלק בלתי נפרד מזוהותם של הורים וילדים רבים. לכל ההורים חלומות על עתיד ילדיהם וכשילד נפטר גם החלומות עלולים למות. המוות הזה של העתיד נראה אינטגרלי לעוצמתן של תגובות רבות של הורים (Middleton, Raphael, Burnett & Martinek, 1998). עמוד?

לפיכך, הנושאים המרכזיים בחוויה ההורית כאשר ילד נפטר כוללים: אובדן של תחושה של יכולת אישית וכוח, אובדן חלק מהעצמי, אובדן של אדם אחר מוערך שאופיו הייחודי היה חלק מהמערכת המשפחתית. בעוד שאשמה והאשמה עצמית שכיחות בשכול, הם באים לידי ביטוי במיוחד בעקבות מותו של ילד. יכולת התפקיד ההורי כמטפל, מגן ומלווה לילד מאוימת קשות על ידי מוות בטרם עת.

הורים טוענים כי הצער נמשך לאורך חייהם ולעיתים קרובות אף אומרים "זה נהיה שונה, זה לא משתפר". במחקר שנעשה לגבי התגובות לצער ולשכול נמצא כי ההודעה בפועל שנמסרה לגבי מותו של הילד והרגשות העוצמתיים הנלווים לאירוע זה, ממלאים תפקיד מרכזי בסיפור. מנקודת מבט ארוכת זמן, רגע ההודעה זכור בפרטי פרטים, כאילו זה קרה אתמול. התחושות של אותם רגעים נשארים חיים, מלווים בהבעת רגשות גדולה ובמקרים רבים בבכי (Middleton et al, 1998). עמוד?

כמו כן, תיאור ההורים על תגובתם המיידים לאובדן מזכיר תגובות פוסט טראומטיות. עם זאת, חשוב לציין כי ההתייחסות לפרטים הקטנים ביותר חשובה מאוד לתהליך האבל ולקבל את העובדה שהמוות התרחש. בעוד שלחץ פוסט טראומטי והצפה קורים באופן כמעט תמידי באירועים מסוג זה, ברוב המקרים של צער טראומטי אין הימנעות והצפה הם חלק מהעיסוק של ההורה בילד המנוח- עם זאת ייתכן כי הצפה מסוג זה ממלאת תפקיד מרכזי בשמירה על זיכרון הילד חי. עם זאת, מתיאורם של ההורים באותו מחקר ברור שלמרות הכול הם מתחילים לאסוף את החלקים השבורים והחיים "ממשיכים". הם ממשיכים לתהות ולשאול כיצד יעוצבו כעת חייהם בכל מישור. בנוסף לכאב, הבלבול והצער העמוק הקיים והריק שנוצר, יש גם סוג של כוח שמניע אותם להמשיך בליווי תחושה חזקה באותה מידה שהחיים, או חלק מהחיים, הגיעו לסיומם וייתכן שלא יחזרו (Middleton et al, 1998). עמוד?

התקופה הראשונית של ארגון מחדש מתוארת כמורכבת מפעולות אוטומטיות ולא כמו כל דבר אחר- ניתן לראות בסיטואציה זו כניסיון לחזור לשגרה של האדם גם באופן פנימי, האדם עדיין לא ממשיך לגמרי- ההורים עדיין לא מסוגלים לשלוט באופן מלא בעולמם הרגשי והפונקציונאלי שהתאפיין בקיצוניות של התגובות החל מהיפראקטיביות ועד עייפות- תגובה זו תקפה גם לביטויי צער: כל עוד האובדן לא הופנם, התנהגות ההורה הינה תגובה לאירוע חיצוני לצד צעדים ראשוניים שמתחילים לתת משמעות לאובדן שהוא בעצמו ניסיונות ראשוניים של ההורים לארגן מחדש את חייהם. יתר על כן, במחקר התברר כי תגובות רגשיות ופיזיות נוטות לשקוע (Middleton et al, 1998). עמוד?